

DOI: 10.33766/2524-0323.98.178-189

УДК: 351.74(4)

Нікітін А. А., кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного права та адміністративного процесу Львівського державного університету внутрішніх справ (м. Львів, Україна)

e-mail : ugsbeplumvs@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7501-2557>

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТА СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ Й ОБОРОНИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Стаття присвячена особливостям визначення правового положення поліції як суб'єкта сектору безпеки й оборони в розрізі функціонування даного правоохоронного органу тієї чи іншої країни сучасності. Звернена увага на складових сектору безпеки й оборони, де виділені суб'єкти та об'єкти такої діяльності. Подібний підхід надав можливість диференціювати складові сектору безпеки й оборони за функціональним призначенням, де окреме місце приділено саме поліції як правоохоронному органу. Деталізовано правосуб'єктність сил безпеки та сил оборони у складі сектору безпеки й оборони. Здійснено аналіз та дослідження правових засад існування поліції низки європейських країн сучасності, де виділені її функції та завдання з урахуванням сфери діяльності.

Здійснено групування функціональної спрямованості та завдань діяльності поліції відповідних держав, що надало можливість виділити групи напрямків діяльності, пов'язаних із захистом публічних та приватних інтересів у контексті превентивної діяльності, виявлення і припинення різного роду правопорушень, надання відповідних соціальних та адміністративних послуг у межах тієї чи іншої сфери суспільного життя.

Унаслідок дослідження функцій та відповідних до них завдань поліції в країнах сучасності, у структурі сектору безпеки й оборони встановлено, що даний правоохоронний орган належить у переважній частині до сил безпеки, предметом діяльності якого є захист тих чи інших національних інтересів, одночасно як в окремих країнах підрозділи поліції також наділяються й функціями приналежності їх до сил оборони. Останнє можна пояснити певними особливостями історико-політичного становлення державності в межах відповідної країни, специфіки геополітичного розташування її території, культурою, суспільством з іншими країнами відповідного соціально-політичного гатунку та іншими факторами.

Встановлено, що міжнародне законодавство, яке створює правові засади поліцейської діяльності, відображає тенденції поступальної еволюції від ліберальної до соціальної правової держави, як наслідок формування поліцейського законодавства на шляху до обслуговування громадянського суспільства.

Запропоновано здійснити імплементацію кращого досвіду країн сучасності щодо закріплення правового положення поліції в складі сил безпеки сектору безпеки й оборони з групуванням функцій і завдань Національної поліції України за викладеними критеріями.

Ключові слова: сектор безпеки й оборони, поліція, функція, завдання, правові засади, забезпечення, безпека, оборона.

© Нікітін А. А., 2022

Постановка проблеми. Національна безпека України як сфера діяльності органів державної влади, громадян, громадських організацій, що спрямована на формування захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів нашої держави від реальних та потенційних загроз в умовах агресії з боку російської федерації набуває особливо яскравого соціально-політичного та правового забарвлення у площині виникнення та реалізації життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечних умов життєдіяльності і добробуту її громадян (національні інтереси України).

У контексті викладеного важливе місце посідає питання визначення правового режиму функціонування системи органів державної влади, на які покладається завдання із забезпечення захищеності вказаних благ та інтересів, серед яких найбільш різноаспектними за функціональним спрямуванням є підрозділи Національної поліції України, які, окрім того, вирізняються й кардинальною трансформацією нормативного підґрунтя протягом останніх років після вступу України в новий період національної самобутності та державності. Наслідком цих міркувань є висновок щодо актуальності вивчення правових засад діяльності Національної поліції України як суб'єкта сектору безпеки й оборони, особливо з урахуванням вивчення закордонного досвіду та визначенням можливих шляхів його імплементації до вітчизняного правового поля.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальній характеристиці правового режиму національної безпеки присвячено роботи: В. І. Теремецького, Є. С. Хайнацького (щодо місця епідеміологічного благополуччя населення в змісті національної безпеки) [1], К. І. Долженко (щодо природи терміну «національна безпека» та її складових) [2, с. 17]. Зміст та характерні риси складових сектору безпеки й оборони як системи елементів суб'єктивного та об'єктивного характеру розкриває Е. А. Горбунов [3, с. 85-97], а Г. П. Ситник продовжує дані міркування в сутності функціонального призначення взаємопов'язаної сукупності військових формувань, правоохоронних органів, спеціальних підрозділів та інших сил і засобів, сформованих органами державної влади сектора безпеки й оборони задля забезпечення національної безпеки [4, с. 223]. Досить раціональними та корисними в контексті предмету даного дослідження є роботи Д. Шерр [5, с. 30] та Н. Джонсона [6, с. 13-15], у яких здійснено аналіз кількісної та якісної складових системи сектору безпеки й оборони відповідно. Нарешті безпосередньо місце Національної поліції в складі системи сектору безпеки й оборони присвятили своїй праці такі вчені, як: В. Т. Білоус [7, с. 85], С. В. Петков [8, с. 5], В. В. Безега [9, с. 101-103]. Правове положення поліції в складі сектору безпеки й оборони в окремих країнах сучасності розглянули О. С. Проневич, В. М. Білик (щодо функцій поліції з урахуванням специфіки певної держави) [10; 11], В. В. Чумак, О. С. Проневич (з огляду на завдання поліції різних держав) [12, 13]. Водночас специфіка правового режиму діяльності поліції в складі сектору безпеки й оборони в площині саме компаративістського дослідження потребує більш прискіпливого опрацювання з урахуванням змін, які відбуваються на теренах світового правопорядку останнім часом.

Формулювання цілей. Метою цієї статті є визначення правових засад функціонування органів поліції як суб'єкта сектору безпеки й оборони України та зарубіжних держав, а також розробка науково обґрунтованих пропозицій, спрямованих на імплементацію зарубіжного досвіду з метою удосконалення вітчизняного законодавства, яке регламентує діяльність поліції.

Виклад основного матеріалу. Розгляд правових засад функціонування органів поліції як суб'єкта сектору безпеки й оборони неможливий без з'ясування природи даної сфери життєдіяльності держави як системи відповідних суб'єктів з їх специфічними повноваженнями. Дійсно, відповідно до пункту 16 частин 1 ст. 1 Закону України «Про Національну безпеку» [14], сектором безпеки й оборони є система органів державної влади, Збройних Сил України, інших утворених, згідно із законами України, військових формувань, правоохоронних та розвідувальних органів, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, сил цивільного захисту, оборонно-промислового комплексу України, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним контролем і, відповідно до Конституції та законів України, за функціональним призначенням спрямована на захист національних інтересів України від загроз, а також громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України.

Наведене визначення надає можливість виокремити наступні характерні тези поданої дефініції: 1) це система спеціально створених державою органів та підрозділів, на які покладено специфічні функції у сфері правоохоронної, безпекової діяльності особливого характеру; 2) перебування діяльності наведеної системи органів та підрозділів під демократичним цивільним контролем; 3) спрямованість цієї діяльності на захист національних інтересів України від загроз.

З огляду на виокремлені риси дефініції «поняття сектору безпеки й оборони», аналізуючи нормативний матеріал розглянутого закону щодо сутності сил безпеки як правоохоронних та розвідувальних органів, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, сил цивільного захисту та інших органів, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення національної безпеки України, а також сутності сил оборони як Збройних Сил України, а також інших утворених, відповідно до законів України, військових формувань, правоохоронних та розвідувальних органів, органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення оборони держави, можна переформатувати викладене визначення таким чином: сектором безпеки й оборони є система сил безпеки й сил оборони, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним контролем, громадян та громадських об'єднань, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України.

Таким чином, законодавство надає можливість виділити три категорії суб'єктів сектору безпеки й оборони, а саме: систему сил безпеки, систему сил оборони, діяльність яких безпосередньо перебуває під демократичним цивільним контролем, а також громадян та громадські об'єднання, які добровільно беруть уч-

асть у забезпеченні національної безпеки України. З урахуванням предмету даного дослідження необхідно встановити приналежність поліції в Україні та зарубіжних країн до однієї з перших двох груп суб'єктів.

З урахуванням аналізу наявних досліджень та положень вітчизняного законодавства до сил оборони поліцію можна віднести за умови, що даний суб'єкт правоохоронної діяльності виконує функції із забезпечення оборони держави, а до сил безпеки – за умов покладення на поліцію функцій із забезпечення національної безпеки України.

Оскільки, як було зазначено вище, національна безпека України включає захищеність сукупності національних інтересів України від реальних та потенційних загроз, а національними інтересами України є життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності й добробут її громадян, то цілком слушним буде обраний зазначеними вченими напрямок дослідження правових засад діяльності поліції функціонального призначення відповідних органів та підрозділів.

Дослідження нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції в Україні свідчать про виокремлення таких основних функцій даного правоохоронного органу. Згідно зі ст. 1 Закону Латвійської Республіки «Про поліцію», головним функціональним призначенням поліції є захист життя, здоров'я, прав та свобод і майна осіб, інтересів суспільства і держави від злочинних та інших протиправних загроз [15]. Ст. 16 Закону Грузії «Про поліцію» поряд з основною функцією щодо попередження загроз, з метою забезпечення громадської безпеки і правопорядку, також налічує й перелік інших функцій: захист прав і свобод людини, захист майна фізичних та юридичних осіб від протиправного посягання, прийняття превентивних заходів з метою попередження та припинення злочинів та інших правопорушень; виявлення злочинів та інших правопорушень й відповідне правове реагування на підставі повноважень, наданих чинним законодавством; дотримання і контроль за правовим режимом Державного кордону та морського простору; аналіз злочинів та інших правопорушень, очікуваних загроз, ризиків, викликів, а також розроблення стратегії боротьби зі злочинністю; здійснення дозвільної, ліцензійної та реєстраційної діяльності, забезпечення безпеки дорожнього руху; дотримання безпеки учасників кримінального процесу; боротьба з нелегальною міграцією, превенція, припинення нелегальної міграції та забезпечення виконання інших вимог, передбачених чинним законодавством; здійснення пошуково-рятувальних робіт; реагування на надзвичайні ситуації; виконання інших функцій під час воєнного та надзвичайного стану відповідно до вимог законодавства [16]. Закон Республіки Кіпр «Про поліцію» 2004 року в ст. 5 головною функцією поліції визначає підтримання правопорядку, збереження миру, попередження й розслідування злочинів та затримання злочинців. Водночас, в умовах надзвичайних ситуацій, пов'язаних з війною та інших екстраординарних обставин, ст. 6 вказаного нормативно-правового акту допускає можливість використання поліції з метою реалізації оборонних функцій [17].

Погоджуючись з думкою О. С. Проневича щодо того, що функції поліції обумовлюють її цілі й завдання [10, с. 141], необхідно звернути увагу на поширений перелік завдань, які висувуються перед даним правоохоронним органом. Так за результатами аналізу різних підходів до групування завдань поліції, визначених у законодавстві інших країн, В. В. Чумаком [12] запропоновано виділяти за законодавством Литовської Республіки завдання щодо: захисту прав і свобод людини; забезпечення громадського порядку та громадської безпеки; надання допомоги в надзвичайних ситуаціях; запобігання злочинам та іншим правопорушенням; виявлення та розслідування злочинів та інших правопорушень; контроль за безпекою дорожнього руху.

Згідно зі ст. 1 Закону Республіки Польща «Про поліцію», у ряді основних завдань поліції визначено: 1) захист життя і здоров'я людей та майна від протиправних посягань; 2) охорона громадської безпеки та порядку, у тому числі забезпечення спокою в громадських місцях та в громадському транспорті, у дорожньому русі й на водоймах загального користування; 3) ініціювання та організація заходів, спрямованих на попередження вчинення злочинів і правопорушень, а також криміногенних явищ, і взаємодія в цьому відношенні з державними органами й органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями; 4) ведення контртерористичної діяльності, згідно із законодавством щодо антитерористичної діяльності; 5) виявлення злочинів та правопорушень і притягнення до відповідальності винних; 6) охорона об'єктів, у яких розміщуються члени Ради міністрів; 7) нагляд за спеціалізованими формуваннями воєнізованої охорони; 8) контроль за дотриманням порядку та адміністративних регламентів, що пов'язані з громадською діяльністю або діють у громадських місцях; 9) співпраця з поліцією інших країн та міжнародними організаціями; 10) опрацювання кримінальної інформації, у тому числі персональних даних; 11) ведення масивів даних, що містять зібрану уповноваженими органами інформацію про відбитки пальців осіб, нествановлених відбитків пальців з місця злочину і результатах аналізу ДНК. Окрім наведеного, законодавство цієї країни свідчить про поширений перелік подібних завдань у межах відповідних нормативних актів [18].

Закон «Про поліцію» федеральної землі Баден-Вюртемберг Німеччини передбачає головним завданням поліції попередження загроз, що виходять від окремих осіб та від суспільства, які загрожують суспільній безпеці та правопорядку, а також усунення порушень громадської безпеки та порядку, наскільки це вимагається в інтересах суспільства, зокрема забезпечення конституційного порядку й безперешкодного здійснення цивільних прав (§ 1). Зазначеним нормативно-правовим актом розширено коло завдань поліції, які можуть бути регламентованими іншими правовими актами [19]. Так у межах Взірцевого проєкту єдиного закону про поліцію федерації та земель Німеччини здійснено певну типізацію завдань поліції, де виокремлено: захист особистих прав; усунення загроз публічній безпеці та порядку, профілактика злочинів та здійснення заходів кримінального переслідування; негайне інформування органів влади про події, про усі події, що потрібно для реалізації ними визначених законодавством повноважень; надання

допомоги іншим суб'єктам публічної влади під час виконання відповідних приписів; виконання поліцією решти визначених законодавством завдань, як-то забезпечення публічного порядку під час проведення демонстрацій, контроль за обігом вогнепальної зброї та вибухових речовин [20].

Слушним є підхід О. С. Проневича на шляху класифікації завдань поліції за наслідками дослідження правових засад її функціонування в окремих країнах сучасності [13, с. 58]. Необхідно використати запропоновану класифікацію та удосконалити наявні групи завдань поліції, а також навести приклади з урахуванням правових засад функціонування поліції у проаналізованих країнах: 1) стратегічні завдання (щодо підтримання безпеки, спокою, миру та порядку в суспільстві – Данія; щодо забезпечення і зміцнення порядку та спокою в країні – Мальта; з приводу підтримання миру і порядку та забезпечення безпечного соціального розвитку громадян, включаючи виконання загальних поліцейських обов'язків та забезпечення безпеки на дорогах – Греція; попередження загроз з метою забезпечення громадської безпеки та правопорядку – Грузія); 2) завдання у сфері забезпечення особистої та майнової безпеки (щодо захисту життя і здоров'я, гідності людей та майна від протиправних посягань – Словенія та Польща; з приводу гарантій особистої та громадської безпеки – Литва; захист прав і свобод людини – Грузія); 3) із захисту суспільства та держави від злочинних посягань (щодо запобігання та розкриття злочинів, затримання правопорушників – Кіпр; профілактика та розслідування злочинів та інших правопорушень – Латвія; захист майна фізичних осіб та юридичних осіб від протиправного посягання – Грузія); 4) завдання у сфері охорони публічного порядку (забезпечення безпеки людей та суспільства – Латвія; контроль за дотриманням громадського порядку та адміністративних регламентів, пов'язаних із громадською діяльністю та діючих в громадських місцях, а також охорона громадської безпеки та порядку, у тому числі забезпечення спокою в громадських місцях та в громадському транспорті, у дорожньому русі і на водоймах загального користування – Польща; забезпечення безпеки учасників зборів, мітингів, демонстрацій – Грузія); 5) завдання соціального характеру (виконання пошуково-рятувальних робіт та реагування на надзвичайні ситуації, надання допомоги постраждалим особам та особам, що знаходяться в безпорадному стані – Грузія, Кіпр, Литва; проведення протипожежних заходів – Кіпр); 6) завдання щодо створення умов для належного здійснення кримінального судочинства (забезпечення безпеки учасників кримінального процесу – Грузія; виконання судових рішень, постанов та вказівок прокурора, пов'язаних зі здійсненням обшуків та слідчих дій – Латвія); 7) завдання із забезпечення порядку перетину державного кордону (забезпечення охорони державного кордону, боротьба з нелегальною міграцією – Грузія, Німеччина); 8) завдання з надання адміністративних послуг (нагляд і контроль дорожнього руху – Латвія, Кіпр; здійснення дозвільної, ліцензійної та реєстраційної діяльності – Грузія); 9) завдання із забезпечення охорони (забезпечення безпеки представників зарубіжних держав та міжнародних організацій – Грузія; охорона офіційних осіб, федеральних будівель і дипломатичних місій – Німеччина); 10) завдання у сфері оборони держави

(забезпечення збереження миру – Кіпр; забезпечення безпеки державних мобілізаційно-призовних пунктів та оперативно-управлінських штабів й повно мобілізаційної готовності особового складу поліції – Грузія).

Наведений аналіз надає можливість виокремити більшу частину функцій та відповідних до них завдань, які саме відображають приналежність поліції в тій чи іншій країні сучасності у структурі сектору безпеки й оборони саме до сил безпеки, де мова йде про захист тих чи інших національних інтересів (життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет країни, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян), у той час як в окремих країнах підрозділи поліції також наділяються й функціями приналежності їх до сил оборони. Останнє можна пояснити певними особливостями історико-політичного становлення державності в межах відповідної країни, специфіки геополітичного розташування її території, культурою, сусідством з іншими країнами відповідного соціально-політичного гатунку та іншими факторами. Зокрема, саме вказані обставини віднайшли відображення в спеціальному законодавстві, що регламентує правове положення поліції в структурі сектору безпеки й оборони таких країн, як Кіпр та Грузія.

Водночас, визначаючи місце поліції в структурі сил оборони, згідно з міжнародним законодавством, необхідно дійти таких висновків. На міжнародно-правовому рівні наявне унормування питання функціонального призначення органів та підрозділів поліції при веденні воєнних дій на території, яка нею обслуговується. Так у відповідності до положень Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи «Про Декларацію про поліцію» поліцейський продовжує виконувати свої завдання охорони громадян і майна під час війни і ворожої окупації в інтересах цивільного населення. Тому він не має статусу «учасника військових дій» і до нього не відносяться положення Третьої Женевської конвенції від 12 серпня 1949 року, що стосується поводження з військовополоненими, але до нього дотичні положення Четвертої Женевської конвенції від 12 серпня 1949 року щодо захисту цивільного населення під час війни [21]. Тому, вочевидь, з урахуванням наведених положень міжнародного законодавства, на органи та підрозділи поліції не можуть покладатися функції із забезпечення оборони держави, що зміщуватиме природу призначення даного правоохоронного органу. Наведене міркування необхідно сприймати з урахуванням викладених зауважень з приводу специфіки конкретно визначеної країни в даній сфері.

Додатково необхідно звернути увагу на правовий статус поліції за Декларацією про поліцію, де визначено, що поліцейські органи – це державні органи, створені за законом, що відповідають за дотримання закону. Тобто в наведеному безпосередньо виключається приналежність поліції до сил оборони, а функції та завдання поліції в межах даного міжнародно-правового акту охоплюються правоохоронною спрямованістю в рамках саме національної безпеки, відносячи забезпечення оборони держави до функцій інших суб'єктів. Хоча, приписи низки держав сучасності, у тому числі й учасників Європейського Союзу, поліцію визнача-

ють як воєнізоване формування або орган державної влади (Польща, Латвія), однак наявна практика нормотворчого закріплення сутності поліції як особливого виду державної служби з нівелюванням військової сутності (Грузія, Німеччина), що узгоджується з поступальною еволюцією від ліберальної до соціальної правової держави й міжнародного поліцейського законодавства на шляху до обслуговування громадянського суспільства [22, с. 47]. Указана тенденція була відображена й у реформуванні системи органів внутрішніх справ України у 2016 році й створенні Національної поліції України, де головним завданням даного правоохоронного органу було визначено перехід до діяльності з надання адміністративних поліцейських послуг сервісного характеру.

Викладені міркування надають привід до імплементації кращого досвіду країн сучасності щодо закріплення правового положення поліції у складі сил безпеки сектору безпеки й оборони з групуванням функцій та завдань Національної поліції України за викладеними критеріями.

Враховуючи викладене, за наслідками з'ясування правових засад функціонування поліції як суб'єкта сектора безпеки й оборони за законодавством країн сучасності та України зроблено наступні висновки:

1) запропоновано під сектором безпеки й оборони сприймати систему сил безпеки й сил оборони, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним контролем, громадян та громадських об'єднань, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України;

2) згруповано суб'єктів сектору сил безпеки й оборони за їх правовим положенням з огляду на їх функціональну діяльність та відповідні завдання;

3) проаналізовано об'єкти національної безпеки, на підставі чого зроблено висновок про доцільність виокремлення функцій та завдань поліції як засобу до виокремлення правового статусу даного суб'єкта правоохоронної діяльності будь-якої країни сучасності;

4) здійснено характеристику правового положення поліції окремих країн Європи за функціональним спрямуванням діяльності та обсягом визначених національним законодавством завдань на предмет віднесення до однієї з груп суб'єктів сектору безпеки й оборони;

5) здійснено групування функціональної спрямованості та завдань діяльності поліції відповідних держав, що надало можливість виділити групи напрямків діяльності, пов'язаних із захистом публічних та приватних інтересів у контексті превентивної діяльності і виявлення та припинення різного роду правопорушень, надання відповідних соціальних та адміністративних послуг у межах тієї чи іншої сфери суспільного життя;

6) зроблено висновок, що більшу частину функцій та відповідних до них завдань, які саме відображають приналежність поліції в тій чи іншій країні сучасності в структурі сектору безпеки й оборони саме до сил безпеки, де мова йде про захист тих чи інших національних інтересів, одночасно як в окремих країнах підрозділи поліції також наділяються й функціями приналежності їх до сил оборони. Останнє можна пояснити певними особливостями історико-політичного станов-

лення державності в межах відповідної країни, специфіки геополітичного розташування її території, культурою, сусідством з іншими країнами відповідного соціально-політичного ґатунку та іншими факторами.

7) встановлено, що міжнародне законодавство, яке створює правові засади поліцейської діяльності, відображає тенденції поступальної еволюції від ліберальної до соціальної правової держави і, як наслідок, формування поліцейського законодавства на шляху до обслуговування громадянського суспільства;

8) зроблено умовивід з приводу імплементації кращого досвіду країн сучасності щодо закріплення правового положення поліції у складі сил безпеки сектору безпеки і оборони з групуванням функцій та завдань Національної поліції України за викладеними критеріями.

Результати даного дослідження мають перспективу подальшого використання в наукових напрацюваннях з приводу удосконалення правового положення поліції як суб'єкта сектора безпеки та оборони під кутом зору того чи іншого інтересу, що є об'єктом даної сфери життєдіяльності суспільства.

Використані джерела:

1. Teremetskiy V., Khainatskiy Y. Epidemiological Well-being of the Population as a Component of the State's National Security. Social and Human Sciences. *Polish-Ukrainian scientific journal*. 2021, 01(29). URL : <https://issn2391-4165.webnode.com.ua/>.

2. Долженко К. І. Адміністративне забезпечення інформаційної безпеки регіону: дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2016. 198 с.

3. Горбунов Е. А. Самоорганизация систем и прогнозирование внешнеполитических, экономических и социальных аспектов. Київ : Ника-Центр, 2005. 320 с.

4. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): Підручник. Київ. НАДУ, 2011. 730 с.

5. Шерр Д. Реформа сектора безпеки в Україні: західний погляд. *Матеріали та документи міжнародного семінару 17-18 листопада «Освітні аспекти реалізації 256 Цільового плану Україна – НАТО 2004 в структурах сектору безпеки держави»*. Дніпропетровськ, 2004. С. 28-32.

6. Johnson Neil, F.(2007) 'Two's Company, Three is Complexity. A simple guide to the Science of all Sciences', Oxford: Onewor Publications, p. 236. URL : <https://comunidad.udistrital.co/malzate/files/2014/08/SegundaLectura.pdf>.

7. Ковальський В. С., Білоус В. Т., Демський С. Е. та ін. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: навч. посібн.; відп. ред. Я. Кондратьєв. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 320 с.

8. Закон України про Національну поліцію. Науково-практичний коментар [С. В. Петков, В. В. Ерищаченко, О. Е. Комісаров та ін.]; за заг. ред. С. В. Петкова. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 292 с.

9. Безега В. В. Загальна характеристика адміністративно-правового статусу національної поліції як суб'єкта сектору безпеки і оборони. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4 (290). С. 99-103.

10. Проневич О. С. Функції поліції (міліції): нормативно доктринальна інтерпретація. *Право і Безпека*. 2010. № 4 (36). С. 141-146. URL : <http://surl.li/cddmg>. (дата звернення: 28.05.2022).

11. Білик В. М. Порівняльно-правовий аналіз функцій поліцейських апаратів зарубіжних країн та міліції України в умовах європейської інтеграції. *Бюлетень обміну досвідом МВС України*. 2008. № 174. С. 155–161.
12. Чумак В. В. Завдання поліції в поліцейському праві сучасних держав. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2016. № 2. С. 220–228.
13. Проневич О. С. Завдання поліції (міліції) у юридичній поліцействі. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 4 (51). С. 191–205.
14. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>. (дата звернення: 28.05.2022)
15. Закон Латвійської Республіки «Про поліцію». URL : <https://likumi.lv/ta/en/id/67957>. (дата звернення: 28.05.2022).
16. Закон Грузії «Про поліцію». URL : <https://matsne.gov.ge/ru/document/download/2047533/1/ru/pdf>. (дата звернення: 28.05.2022 року).
17. Ο περί Αστυνομίας Νόμος Κυπριακής Δημοκρατίας 2004. URL : http://www.cylaw.org/nomoi/enor/non-ind/0_285/index.html (дата звернення: 28.05.2022)
18. Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r. *Dziennik Ustawowy*. 2007. № 43. Poz. 277.
19. Polizeigesetz (PolG) Vom 6. Oktober 2020. URL : <https://cutt.ly/wJvZ3Z>. (дата звернення: 28.05.2022).
20. Musterentwurf eines einheitlichen Polizeigesetzes des Bundes und Länder . Gallwas H.-U. Polizei und Bürger. Rechtsfragen zu polizeilichem Handeln. München, 1993. S. 112–143.
21. Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи № 690(1979) «Про Декларацію про поліцію». Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. редакцією О. А. Банчука. Київ: Москаленко О.М., 2013. С. 16– 18.
22. Ebnöther K. Der Heimatsschutz als polizeiliches Problem. Zürich, 1956. 135 s.

References:

1. Teremetskiy V., Khainatskiy Y. (2021) Epidemiological Well-being of the Population as a Component of the State's National Security. *Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal*, 01(29). URL : <https://issn2391-4165.webnode.com.ua/>. Available at: <https://issn2391-4164.blogspot.com/p/22.html>. [in English].
2. Dolzhenko K. I. (2016) Administratyvne zabezpechennia informatsiinoi bezpeky rehionu. *Candidate's thesis*. Kharkiv. [in Ukrainian]
3. Gorbunov, E. A. (2005) Samoorganizaciya sistem i prognozirovanie voennopoliticheskikh, ekonomicheskikh i socialnyh aspektov. Kyiv : Nika-Centr. [in Russian]
4. Sytnyk, H. P. (2011) Derzhavne upravlinnia u sferi natsionalnoi bezpeky (kontseptualni ta orhanizatsiino-pravovi zasady) : Pidruchnyk. Kyiv. NADU. [in Ukrainian]
5. Sherr, D. (2004) Reforma sektora bezpeky v Ukraini: zakhidnyi pohliad. *Materialy ta dokumenty mizhnarodnoho seminaru 17-18 lystopada «Osvitni aspekty realizatsii 256 Tsilovoho planu Ukraina – NATO 2004 v strukturakh sektoru bezpeky derzhavy» - Proceedings of the International Seminar on November 17-18 "Educational Aspects of Implementation of the 256th NATO-Ukraine Target Plan 2004 in the Structures of the State Security Sector"*. Dnipropetrovsk, 28-32. [in Ukrainian]
6. Johnson Neil, F. (2007) Two's Company, Three is Complexity. A simple guide to the Science of all Sciences, Oxford: Onewor Publications, 236. URL : <https://comunidad.Udistrital.edu.co/malzate/files/2014/08/SegundaLectura.pdf>. [in English].

7. Kovalskyi, V. S., Bilous, V. T., Demskyi, S. E. et al. (2002) Sud, pravookhoronni ta pravozakhysni orhany Ukrainy: navch. posibn.; Ya. Kondratev (Ed.). Kyiv : Yurinkom Inter. [in Ukrainian]

8. Zakon Ukrainy pro Natsionalnu politsiiu. Naukovo-praktychnyi komentar (2016) [S. V. Pietkov, V. V. Erytsachenko, O. E. Komisarov et al.] ; S. V. Pietkov (Ed.)-2 - he vyd. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury. [in Ukrainian]

9. Bezeha, V. V. (2020) Zahalna kharakterystyka administratyvno-pravovoho statusu natsionalnoi politsii yak sub'iehta sektoru bezpeky i oborony. *Pidpryiemnytstvo, hospodarstvo i pravo - Entrepreneurship, economy and law*, 4 (290), 99–103. [in Ukrainian]

10. Pronevych, O. S. (2010) Funktsii politsii (militsii): normatyvno doktrynalna inte rpretatsiia. *Pravo i Bezpeka - Law and Security*, 4 (36), 141–146. URL : <http://surl.li/cddmg>. [in Ukrainian]

11. Bilyk, V. M. (2008) Porivnialno-pravovyi analiz funktsii politseiskyykh aparatyv zarubizhnykh krain ta militsii Ukrainy v umovakh yevropeiskoi intehratsii. *Biuletyn obminu dosvidom MVS Ukrainy - Bulletin of experience exchange of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine*, 174, 155–161. [in Ukrainian]

12. Chumak, V. V. (2016) Zavdannya politsii v politseiskomu pravi suchasnykh derzhav. *Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka - Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko*, 2, 220–228. [in Ukrainian]

13. Pronevych, O. S. (2010) Zavdannya politsii (militsii) u yurydychnii politseistyti. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo universytetu vnutrishnikh sprav - Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs*, 4 (51), 191– 205. [in Ukrainian]

14. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 № 2469-VIII. (2018) *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy - Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine*. N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>. [in Ukrainian]

15. Zakon Latvieskoi Respubliki «Pro politsiiu». N. d. N. p. URL : <https://likumi.lv/ta/en/en/id/67957>. [in Ukrainian]

16. Zakon Hruzii «Pro politsiiu». N. d. N. p. URL : <https://matsne.gov.ge/ru/document/download/2047533/1/ru/pdf>. [in Ukrainian]

17. Ο περί Αστυνομίας Νόμος Κυπριακής Δημοκρατίας 2004 (2004) N. d. URL : http://www.cylaw.org/nomoi/enop/ non-ind/0_285/index.html. [in Ukrainian]

18. Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r. (2007) N. p. *Dziennik Ustawowy*, 43, 277. [in Polish].

19. Polizeigesetz (PolG) Vom 6. Oktober 2020. (2020) N. p. URL : <https://cutt.ly/wJvZ3Z>. [in English].

20. Musterentwurf eines einheitlichen Polizeigesetzes des Bundes und Länder. (1993) Gallwas H.-U. Polizei und Bürger. Rechtsfragen zu polizeilichem Handeln. München, 112–143. [in German].

21. Rezoliutsiia Parlamentskoi Asamblei Rady Yevropy № 690(1979) «Pro Deklaratsiiu pro politsiiu» (2013). Status politsii: mizhnarodni standarty i zarubizhne zakonodavstvo / O. A. Banchuk (Ed.). Kyiv: Moskalenko O. M., 16–18. [in Ukrainian]

22. Ebnöther, K. (1956) Der Heimatsschutz als polizeiliches Problem. Zürich. [in German]

Стаття надійшла до редакції 04.06.2022

Nikitin A., Candidate of legal sciences, Associate Professor of the Department of administrative law and of the administrative process of the Lviv State University of Internal Affairs (Lviv, Ukraine)

LEGAL PRINCIPLES OF THE NATIONAL POLICE AS A SUBJECT OF THE SECURITY AND DEFENSE SECTOR: FOREIGN EXPERIENCE

The scientific article is devoted to the peculiarities of determining the legal status of the police as a subject of the security and defense sector in terms of the functioning of this law enforcement agency in a particular country today. Attention is paid to the components of the security and defense sector, where the subjects and objects of such activities are identified. This approach has made it possible to differentiate between the components of the security and defense sector and the functional purpose, where a special place is given to the police as a law enforcement agency. Legal personality in the security and defense sector of the security and defense forces is detailed. The analysis and research of legal bases of existence of police of a number of the European countries of the present time where its functions and tasks taking into account sphere of activity are allocated is carried out.

The functional orientation and tasks of the police of the respective states were grouped, which made it possible to identify groups of activities related to the protection of public and private interests in the context of preventive activities and detection and cessation of various offenses, provision of relevant social and administrative services. another sphere of public life.

It is concluded that most of the functions and related tasks, which reflect the affiliation of the police in a modern country in the structure of the security and defense sector to the security forces, where it is about protecting certain national interests, while in some countries, police units are also endowed with the function of belonging to the defense forces. The latter can be explained by certain features of the historical and political formation of statehood within the country, the specifics of the geopolitical location of its territory, culture, neighborhood with other countries of the relevant socio-political type and other factors.

It is established that the international legislation, which creates the legal basis for policing, reflects the trends of progressive evolution from liberal to social rule of law, as a consequence of the formation of police legislation on the way to serving civil society.

It is proposed to implement the best experience of modern countries in consolidating the legal status of the police in the security forces of the security and defense sector by grouping the functions and tasks of the National Police of Ukraine according to the above criteria.

Keywords: security and defense sector, police, function, tasks, legal framework, security, defense.